

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13.03.2014, sp. zn. Tpjn 302/2013, ECLI:CZ:NS:2014:TPJN.302.2013.1

Číslo: 16/2014

Právní věta: Uvedení přesného údaje o tom, od kdy se vazba počítá, není obligatorní součástí výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř., ale musí být obsaženo alespoň v odůvodnění usnesení. Není-li takový údaj ve výroku usnesení, je vyloučeno vyhotovit zjednodušené usnesení, které neobsahuje odůvodnění s odkazem na ustanovení § 136 odst. 3 tr. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.03.2014

Spisová značka: Tpjn 302/2013

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Vazba, Výrok rozhodnutí

Předpisy: § 68 odst. 1 tr. ř.
§ 72 odst. 4 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

sp. zn. [Tpjn 302/2013](#)

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu

k otázce, zda výrok usnesení o vzetí obviněného do vazby má obsahovat přesný údaj, od kdy se vazba započítává (§ 72a odst. 4 tr. ř.).

Uvedení přesného údaje o tom, od kdy se vazba počítá, není obligatorní součástí výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř., ale musí být obsaženo alespoň v odůvodnění usnesení. Není-li takový údaj ve výroku usnesení, je vyloučeno vyhotovit zjednodušené usnesení, které neobsahuje odůvodnění s odkazem na ustanovení § 136 odst. 3 tr. ř.

O d ů v o d n ě n í :

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. č. 6/2002 Sb.“), a čl. 14 odst. 1 písm. f)

Jednacího řádu Nejvyššího soudu navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo stanovisko k otázce, zda výrok usnesení o vzetí obviněného do vazby má obsahovat přesný údaj, od kdy se vazba započítává (§ 72a odst. 4 tr. ř.). Tento návrh učinil na základě podnětu nejvyššího státního zástupce ze dne 25. 7. 2013 a na základě doporučení evidenčního senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013.

Z předloženého podnětu vyplývá, že Nejvyšší státní zastupitelství obdrželo ze soustavy státního zastupitelství informaci o rozdílné rozhodovací praxi soudů při rozhodování o vzetí obviněného do vazby. Nejednotnost praxe soudů spočívá v rozdílném obsahu výroku takového usnesení, a to konkrétně v tom, že některé soudy ve výroku usnesení uvádějí datum a čas, odkdy se vazba započítává, jiné soudy tento údaj uvádějí pouze v odůvodnění usnesení a některé soudy takový údaj neuvádějí ani tam.

Tuto aplikační nejednotnost Nejvyšší státní zástupce demonstroval jak obsahem informace, kterou si vyžádal z celé soustavy státního zastupitelství, tak opisy několika přiložených usnesení soudů prvního i druhého stupně. Svá zjištění uzavřel konstatováním, že celorepublikově převažujícím postupem je uvádění údaje o započítání vazby zadrženého obviněného do usnesení o jeho vzetí do vazby, v menším (ale významném počtu případů) je údaj o započítání vazby uváděn toliko v odůvodnění tohoto usnesení, a konečně případy, kdy údaj o započítání vazby není uveden ani ve výroku ani v odůvodnění takového usnesení (tyto případy jsou sice nejméně četné, ale přesto i zde je určitá významnost, neboť se týkají několika okresů).

Nejvyšší státní zástupce ve svém podnětu dále uvedl, že jde o problematiku, kterou právní úprava výslovně neřeší, není řešena ani v judikatuře, a ani odborná literatura se k ní nestaví zcela jednotně. Po následném zevrubném rozboru řešené problematiky (s poukazem na příslušná ustanovení trestního řádu, relevantní odbornou literaturu a některé nálezy Ústavního soudu České republiky) se přiklonil k prvnímu z uvedených způsobů řešení, tedy že údaj o započítání vazby by měl být součástí výroku o vzetí zadrženého obviněného do vazby.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu si před zaujetím stanoviska vyžádalo podle § 21 odst. 3 zák. č. 6/2002 Sb. vyjádření od Ministerstva spravedlnosti České republiky, Ministerstva vnitra České republiky, Nejvyššího státního zastupitelství, předsedů vrchních a krajských soudů, právnických fakult v Praze, v Brně, v Plzni a v Olomouci, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky a České advokátní komory. Jmenovaným orgánům a institucím zaslalo návrh stanoviska s tímto původním zněním právní věty:

Součástí výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř. je i přesné uvedení času (dne, hodiny a minuty), od kdy se vazba započítává.

S takto formulovaným návrhem právní věty (a s jejím odůvodněním) vyjádřily některé z oslovených orgánů a institucí souhlas, jiné nesouhlas.

Takřka bez výhrad se s návrhem stanoviska ztotožnilo Nejvyšší státní zastupitelství a za věcně správný a přiléhavě odůvodněný jej považoval i Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Za zcela důvodný, potřebný a dobře odůvodněný považoval předložený návrh také odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti České republiky. Krajský soud v Českých Budějovicích vyjádřil souhlas se zněním právní věty návrhu stanoviska, domníval se však, že negativní rozhodnutí o případně uplatněných zárukách, jimiž by měla být vazba obviněného nahrazena, není nutné. Souhlas s návrhem stanoviska v zásadě vyslovil i Krajský soud v Praze (včetně okresních soudů v okruhu jeho působnosti – s výjimkou Okresního soudu v Kladně) a Krajský soud v Brně (rovněž včetně okresních soudů v okruhu jeho působnosti – s výjimkou Okresního soudu v Uherském Hradišti).

Naproti tomu jiná připomínková místa s navrhovaným stanoviskem vyslovila nesouhlas. Zásadní nesouhlas projevil především Okresní soud v Liberci (jemu nadřizený Krajský soud v Ústí nad Labem se přitom k předloženému návrhu nevyjádřil), který své výhrady shrnul v podstatě do čtyř bodů: I. Uvedení takového údaje nemá oporu v trestním řádu ani jiném právním předpisu. II. Uvádění časového údaje ve výroku usnesení nemá žádný reálný přínos pro orgány činné v trestním řízení, protože orgány činné v trestním řízení při zkoumání podmínek pro vzetí do vazby a jejího trvání musí vždy zkoumat celý spis a nesmějí se spoléhat pouze na obsah předchozího rozhodnutí. III. Časový údaj nemá význam ani pro obviněného, protože s relevantními skutečnostmi musí být seznámen již v průběhu vazebního zasedání i v ústním odůvodnění usnesení a vždy si je vědom, kdy byla jeho osobní svoboda omezena. IV. Výrok o době počátku vazby je pouze potenciálním zdrojem interpretačních problémů, protože vyvolává nejasnosti ohledně své formy, možnosti opravných prostředků, závaznosti a nezměnitelnosti.

Zveřejnění stanoviska v navrhovaném znění považoval za nevhodné Krajský soud v Plzni a připomínky k němu vznesl i Krajský soud v Ostravě. Také zbývající připomínková místa, která se k návrhu stanoviska vyjádřila (legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti České republiky a oba vrchní soudy), projevila s návrhem stanoviska nesouhlas; bylo jim však společné, že považovaly za přijatelný způsob řešení, pokud by údaj o okamžiku, od něhož se počítá doba omezení obviněného na osobní svobodě, byl obsažen až (a jen) v odůvodnění usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř.

Z dosud uvedeného je zřejmé, že otázka, která má být stanoviskem trestního kolegia Nejvyššího soudu vyřešena, není zákonnou úpravou jednoznačně upravena, takže pro její řešení teoreticky přicházejí v úvahu všechny tři ze způsobů rozhodnutí zmíněných v podnětu nejvyššího státního zástupce.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu po diskusi nad původním návrhem stanoviska a s přihlédnutím k názorům jednotlivých připomínkových míst dospělo k závěru, že potřebám soudní praxe bude nejvíce odpovídat způsob řešení uvedený v právní větě schváleného stanoviska. Je tomu tak především z následujících důvodů:

Jak konstatoval ve svém podnětu již nejvyšší státní zástupce, zákon (trestní řád) posuzovanou záležitost výslovně neupravuje. K tomu je třeba dodat, že blíže není upravena ani v tzv. podzákoných normách (například ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti České republiky ze dne 23. 12. 1991, č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů, v instrukci Ministerstva spravedlnosti České republiky ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších předpisů, ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti České republiky ze dne 21. 4. 1994, č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, příp. jinde).

Posuzovaná problematika však není doposud řešena ani v judikatuře, a odborná literatura se k ní nestaví zcela jednotně.

Pokud jde o zákonnou právní úpravu, vlastní rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby je zakotveno v § 68 tr. ř. (ve spojení s § 73b odst. 1 větou první tr. ř.) a v § 69 odst. 5 tr. ř. (ve spojení s § 73b odst. 1 větou druhou, § 77 odst. 2 a § 314b odst. 2 tr. ř.). První z těchto ustanovení je provedením čl. 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, který umožňuje vzetí obviněného do vazby jen z důvodů a na dobu stanovenou zákonem (§ 67 a § 72a tr. ř.) a na základě rozhodnutí soudu (srov. již výše citovaná ustanovení).

Pokud jde o odbornou literaturu, podle té starší (srov. Růžek, A. a kol. Trestní řád. Komentář. 1. díl. Praha: Panorama, 1981, str. 198) „Ve výrokové části pozitivního usnesení o vzetí do vazby je nutno kromě jiného uvést den a hodinu, odkdy se počítá vazba (srov. § 72 odst. 2 tr. ř.)“. Z tohoto názoru zřejmě vycházeli i autoři té novější (srov. Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z., Rozhodnutí ve věcech trestních. 2., aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2008, str. 291 a 292), kteří

takovouto formulaci výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby vypracovali jako vzorový příklad výroku usnesení soudu při rozhodování o vazbě.

Naproti tomu již v osmdesátých letech minulého století byly tehdejším Nejvyšším soudem ČSR vedeny soudy nižších stupňů naopak k tomu, že předmětné časové údaje není důvod ve výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby uvádět (srov. Zprávy o průzkumu a zhodnocení praxe soudů při rozhodování o důvodnosti vzetí do vazby a propuštění z vazby na svobodu sp. zn. Tpj 99/84 a sp. zn. Tpj 104/88 publikované v Bulletinu bývalého Nejvyššího soudu ČSR).

Jiná judikatura obecných soudů k řešené problematice neexistuje a zevrubněji se jí nezabýval ani Ústavní soud České republiky (dále jen „Ústavní soud“). Ten pouze k námitce stěžovatele, že v rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby chybí údaj o okamžiku jeho omezení na osobní svobodě, v odůvodnění svého usnesení ze dne 27. 6. 2006, sp. zn. [III. ÚS 460/06](#), uvedl, že: „Pokud se samotného neuvedení údaje okamžiku omezení osobní svobody týče, tato skutečnost je (bez dalších právně významných okolností) pro vlastní napadená rozhodnutí o vzetí stěžovatele do vazby irelevantní (jinak by tomu mohlo být zejména v případě této výhrady uplatněné v souvislosti s odkazem na § 69 odst. 4 a 5, § 76 odst. 4 nebo § 77 tr. ř.)“.

Danou problematikou se Ústavní soud explicitně nezabýval ani ve svém nálezu ze dne 5. 9. 2007, sp. zn. [I. ÚS 1947/07](#) (v něm řešil především otázku zákazu reformace in peius při rozhodování obecných soudů o vazbě obviněného). Pouze disentující členka senátu v odůvodnění svého odlišného názoru k nastolené otázce uvedla: „Část výroku stanovící počátek omezení osobní svobody obviněného, o jehož vzetí do vazby se rozhoduje, není obligatorním výrokem rozhodnutí podle ustanovení § 68 odst. 1 tr. ř., a i když zpravidla ve výroku tohoto rozhodnutí je údaj o počátku vazby uváděn, nejedná se o «započítávání vazby». Teprve až v řízení o započítání vazby a trestu podle § 334 tr. ř. rozhoduje soud o skutečném «započítání vazby», a to logicky v situaci, kdy byl trest odnětí svobody skutečně uložen a výkon tohoto trestu nařízen. V ustanovení § 334 odst. 1 věty druhé tr. ř. je výslovně stanoveno, že vazba se započítá podle stavu ke dni nařízení výkonu trestu, a to od doby, kdy osobní svoboda obviněného byla omezena. Toto ustanovení dostatečně zajišťuje, že soud rozhodne na základě přesně zjištěných skutečností týkajících se již vykonané vazby. V usnesení o vzetí do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř. má význam uvedení data a času toliko z hlediska stanovení počátku omezení osobní svobody obviněného, připojování další části výroku v souvislosti se započítáním vazby je v této fázi řízení předčasné.“

Řešené problematiky se okrajově dotýká rovněž další nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 1. 2007, sp. zn. [I. ÚS 530/06](#), v něm byla řešena především otázka vztahující se k určení počátku omezení osobní svobody obviněného. Ústavní soud sice oběma nižším obecným soudům vytknul, že se blíže nezabývaly námitkami obviněného stran skutečného omezení jeho osobní svobody, nepovažoval však za nesprávné, nezákonné a ani za protiústavní, pokud ve výroku usnesení okresního soudu, jímž byl stěžovatel podle § 68 odst. 1 tr. ř. vzat do vazby z důvodů uvedených v ustanovení § 67 písm. a), b) a c) tr. ř., byl obsažen i údaj o dni a hodině, od kdy se vazba „započítává“.

Všechny až dosud uvedené názory svědčí o tom, že teoretický a praktický přístup k řešení dané problematiky nebyl ani v minulosti jednotný. To bylo nepochybně dáno především tím, že ani dřívější právní úprava rozhodování soudů o vzetí obviněného do vazby nebyla jednoznačně formulována. V tomto směru nedošlo ani v následujících letech k výraznějšímu posunu, přestože tato právní úprava se od počátku devadesátých let vícekrát změnila a konkretizovala ve smyslu kvalitnějšího zajištění práv obviněného (srov. z poslední doby například novely trestního řádu č. 330/2011 Sb., č. 341/2011 Sb., č. 348/2011 Sb., č. 357/2011 Sb. a č. 459/2011 Sb.). V důsledku těchto změn nastal určitý posun v chápání šíře zajištění práv obviněných vzatých do vazby i v řešení praktických problémů soudů při rozhodování v těchto věcech, a to spíše ve směru prosazení druhého závěru, tedy uvádění přesného určení okamžiku vzetí do vazby nikoliv ve výroku, nýbrž v odůvodnění usnesení o vzetí do vazby.

Usnesení o vzetí obviněného do vazby musí nyní obsahovat všechny obecné náležitosti usnesení uvedené v ustanovení § 134 tr. ř. (podle jeho odst. 2 je mimo jiné třeba v odůvodnění, jestliže to přichází podle povahy věci v úvahu, zejména uvést skutečnosti, které byly vzaty za prokázané, i důkazy a právní úvahy, na jejichž podkladě posuzoval soud prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona). Takové usnesení musí obsahovat i náležitosti zvláštní, které jsou uvedené v ustanovení § 73c tr. ř. (byť tyto se vztahují také k odůvodnění rozhodnutí). Z těchto důvodů zasluhuje pozornost zejména důvod uvedený v § 73c písm. b) tr. ř., podle něhož je třeba v odůvodnění usnesení o vzetí obviněného do vazby uvést také konkrétní skutečnosti, ze kterých jsou dovozovány důvody vazby, popřípadě okolnosti uvedené v § 68 odst. 3 a 4 a v § 72a odst. 3 tr. ř.

Podle aktuálního komentáře k trestnímu řádu (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. § 1 až § 156. 7. vydání. Praha: C. H. Beck. 2013. str. 903) „usnesení o vzetí obviněného do vazby musí obsahovat mimo jiné též i výrok o vzetí do vazby s poukazem na některý z důvodů vazby podle § 67 či 68 tr. ř.“, dále že „v odůvodnění tohoto usnesení je nutno uvést i to, jaké další procesní úkony předcházely rozhodnutí o vzetí do vazby (např. příkaz k zatčení, zadržení)“, a dále „i to, od kdy začíná vazba“. To by mohlo svědčit pro úvahu, že údaj o okamžiku, od kdy se vazba počítá, není zapotřebí uvádět již ve výroku takového usnesení, nýbrž postačuje uvést jej až v jeho odůvodnění.

Z hlediska rozhodování o vazbě je otázka omezení osobní svobody obviněného a přesné určení tohoto okamžiku, o čemž si soud musí učinit představu jako o předběžné otázce ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř., podstatná jako podmínka možnosti vzít obviněného do vazby v návaznosti na povinnost zachování lhůty 48 hodin pro podání návrhu na vzetí obviněného do vazby státním zástupcem soudu, a tedy i toho, zda státní zástupce mohl takový návrh vůbec podat. Rozhodnutí soudu v tomto směru má zásadní význam i pro samotného obviněného, který s ním musí být seznámen, včetně údaje, od kdy se počítá trvání vazby, aby proti takovému rozhodnutí mohl brojit řádným opravným prostředkem. Není sporu o tom, že obviněný se dozvídá s největší spolehlivostí o určení tohoto okamžiku ze samotného usnesení o jeho vzetí do vazby. Určení tohoto časového okamžiku má však obsahovat již protokol sepsaný o jeho zadržení, jakož i návrh státního zástupce na jeho vzetí do vazby [srov. čl. 32 odst. 1 písm. h) pokynu obecné povahy Nejvyššího státního zástupce č. 8/2009, o trestním řízení, ve znění pozdějších úprav, jímž bylo provedeno sjednocení postupu státních zástupců pro účely návrhu na vzetí obviněného do vazby]. Bude-li takový návrh perfektní, bude obviněný již na samém počátku vazebního zasedání seznámen se všemi relevantními údaji pro rozhodování o vazbě, proti nimž může uplatnit svou obhajobu. Pokud ovšem návrh státního zástupce takové údaje neobsahuje, nezbavuje to soud povinnosti o něm rozhodnout, a to na základě skutečností zjištěných jak z předloženého spisu, tak z důkazů provedených při vazebním zasedání.

Tomu odpovídá zákonná úprava vlastního průběhu vazebního zasedání ve smyslu § 73g tr. ř. Podle jeho odst. 1 po zahájení vazebního zasedání podá předseda senátu nebo určený člen senátu a v přípravném řízení soudce zprávu o stavu věci. Poté podle povahy věci přednese návrh státního zástupce nebo žádost o propuštění z vazby obviněný nebo jeho obhájce. Z toho zjevně vyplývá, že obviněný musí být s relevantními okolnostmi a podklady pro rozhodnutí soudu, tedy i od kdy je omezena jeho osobní svoboda, seznámen již v průběhu vazebního zasedání, tedy ještě dříve, než soud o vazbě rozhodne.

Rozhodnutí o vazbě musí být podle § 73g odst. 5 tr. ř. vždy vyhlášeno ve vazebním zasedání. Vyhlášené usnesení musí obsahovat náležitosti uvedené v § 134, tedy i odůvodnění (odst. 2), a to včetně skutečností uvedených v § 73c tr. ř. Kromě toho je třeba zdůraznit, že obviněný sám ví o tom, kdy fakticky byla jeho svoboda omezena, takže může na tuto skutečnost upozornit i svého obhájce, který má povinnost hájit jeho práva a jehož účast je u vazebního zasedání obligatorní. Je konec konců ve vlastním zájmu obviněného, aby se o tyto otázky zajímal již v průběhu rozhodování o vazbě a využil všech výše uvedených možností. Tak například má možnost žádat opis protokolu o zadržení, příp. se s ním seznámit i později, neboť je založen ve spise, apod.

Druhým důsledkem je pak okamžik omezení osobní svobody obviněného, tedy od kdy se vazba počítá pro posuzování délky trvání vazby ve smyslu § 72a odst. 4 tr. ř. (podle něho doba trvání vazby se počítá ode dne, kdy došlo k omezení osobní svobody obviněného). Toto ustanovení je třeba vykládat v souvislosti s ustanovením § 60 odst. 2 tr. ř., podle něhož lhůta určená počtem týdnů, měsíců nebo let končí uplynutím toho dne, který svým jménem nebo číselným označením odpovídá dnu, kdy se stala událost určující počátek lhůty. Pro tento výpočet tedy nemá význam přesné vymezení času, resp. hodiny a minuty, kdy byla omezena osobní svoboda obviněného, rozhoduje pouze den, ve kterém se tak stalo. Takto určený počátek lhůty má pak zásadní dopady na nejvyšší přípustné doby trvání vazby podle § 72a odst. 1 až 3 tr. ř., pro běh lhůty určené počtem dnů § 72 odst. 2, 3 tr. ř. je pak třeba užít § 60 odst. 1 tr. ř.

Velký význam bude mít výše uvedené zejména v případech, kdy den omezení osobní svobody se nekryje se dnem, v němž bylo rozhodováno o vazbě obviněného (časová diference zde může činit až 72 hodin). Takové určení počátku omezení osobní svobody obviněného v zásadním rozhodnutí o jeho vzetí do vazby a tím i ukončení vazební lhůty má přitom pro orgány, které budou dále rozhodovat o vazbě obviněného (například o jeho propuštění z vazby na základě uplynulých měsíčních či ročních vazebních lhůt) zejména také tam, kde se nekryje ani den omezení osobní svobody s datem rozhodnutí o vzetí do vazby, jen omezený význam, neboť lhůty pro další rozhodování o vazbě kromě samotného stanovení konce nejdelší přípustné doby trvání vazby se řídí právní mocí předchozího rozhodnutí. Přezkoumání počátku vazby připadá tak v úvahu pouze při prvotním rozhodování o vzetí obviněného do vazby a poté až s blížícím se koncem nejdelší přípustné doby trvání vazby. Orgány činné v trestním řízení jsou však povinny při takovém rozhodování podle § 71 tr. ř. vždy průběžně zkoumat důvody pro trvání vazby, a to včetně maximální doby jejího trvání. Činí tak přitom nepochybně na základě všech údajů ze spisu, jehož celý obsah jsou povinny přezkoumat, tedy nejen pouhým přezkoumáním předchozích rozhodnutí.

Údaj o okamžiku, od něhož se počítá doba omezení obviněného na osobní svobodě, ve výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby se nejvíce potřebným ani pro orgány Vězeňské služby, případně pro vyšší soudní úředníky při rozhodování o zápočtu vazby do uloženého trestu odnětí svobody. Podle § 70a tr. ř. se sice příslušná věznice o vzetí obviněného do vazby vyrozumívá, Vězeňská služba však není uvedena mezi subjekty, kterým se takové rozhodnutí oznamuje podle § 137 tr. ř. Povinnost doručit příslušné věznici rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby vyplývá z § 5 vyhlášky č. 109/1994 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů. Opis takového usnesení jí musí být doručen spolu s písemným příkazem o vzetí obviněného do vazby. Dosavadní praxe vyznačovala dobu počátku vazby přímo právě do písemného příkazu k přijetí obviněného do vazby. Tato forma se jeví pro informaci Vězeňské služby jako dostatečná, posílená navíc uvedením tohoto okamžiku do odůvodnění usnesení o vzetí obviněného do vazby, a v případě chyb je možné ji kdykoliv opravit.

Předseda senátu, resp. vyšší soudní úředník, rozhoduje o zápočtu vazby a zadržení do uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody na základě obsahu celého spisu a přezkoumává všechny protokoly o zadržení obviněného. V případě pravomocného výroku o počátku vazby obviněného by se v případě zjištění nepřesnosti či chyby nemohl od takového údaje ve výroku usnesení odchýlit, resp. nebyl by oprávněn přezkoumávat obsah spisu, nýbrž by byl nucen vycházet z usnesení o vzetí obviněného do vazby, jehož výrokem by byl vázán.

Již výše bylo uvedeno, že usnesení o vzetí obviněného do vazby musí obsahovat výrok s uvedením zákonných ustanovení, jichž bylo použito. Výrokem usnesení je přitom třeba v obecné rovině rozumět vlastní obsah rozhodnutí, tedy stanovení toho, co zakládá, mění nebo ruší právní vztahy (rozhodnutí konstitutivní), tak i stanovení toho, co právní vztah autoritativně ověřuje (rozhodnutí deklaratorní).

Z tohoto pohledu lze učinit další závěr, že zatímco z podstaty znění § 68 tr. ř. vyplývá, že v případě, kdy je obviněný brán do vazby, je výrok o jeho vzetí do vazby rozhodnutím konstitutivním, naopak

určení okamžiku, od kdy se počítá jeho vazba ve smyslu § 72 odst. 4 tr. ř., je rozhodnutím deklaratorním, neboť pouze deklaruje skutečnost vyplývající z výpočtu právě podle tohoto ustanovení, tedy ze zákona.

Údaj o tom, od kdy se vazba obviněného počítá, lze považovat za významnou předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř. spolu s dalšími předběžnými otázkami, které jsou také velmi významné a které si soud musí před konečným meritorním rozhodnutím vyřešit (například zda jsou splněny podmínky ve smyslu § 67 tr. ř., zda přichází v úvahu záruka nahrazující vazbu obviněného apod.). Vzhledem k jejich závažnosti a k tomu, že jejich vyřešení má přímý vliv na základní práva obviněného, je třeba seznámit s jejím konkrétním vyřešením obviněného takovým způsobem, aby toto řešení nemohl přehlédnout, aby z něho vycházel při svých dalších úvahách o tom, zda toto řešení je v pořádku, a aby podle okolností mohl přímo proti řešení předběžných otázek podat řádný opravný prostředek. Přesto i řešení těchto předběžných otázek nenalzáme ve výroku rozhodnutí, nýbrž v jeho odůvodnění.

Není pak důvodu z tohoto okruhu předběžných otázek vyčleňovat právě jen deklaratorní určení počátku omezení osobní svobody obviněného a uvádět jej přímo jako součást výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby, jestliže ostatní zjištění na základě řešení předběžných otázek tam uvedena nejsou.

Naproti tomu oporu pro uvedení údaje o okamžiku omezení osobní svobody obviněného alespoň v odůvodnění rozhodnutí o jeho vzetí do vazby lze pomocí výkladu spatřovat právě v již citovaném ustanovení § 72a odst. 4 tr. ř. ve spojení s ustanovením § 134 odst. 2 tr. ř. Výslovným uvedením takového údaje v odůvodnění zmíněného usnesení se tak obviněnému dostává reálné možnosti seznat důsledky takového rozhodnutí i pro jeho výkon, resp. maximální možné trvání vazby či dodržení zákonné lhůty pro jeho vzetí do vazby. Při absenci takového údaje vůbec by vykazoval výkon vazby pro obviněného určitou nejistotu o údajích, které by jinak mohl zjistit jen z písemného návrhu státního zástupce, které však není rozhodnutím, či z jeho ústního přednesu při vazebním zasedání.

Na tomto místě je vhodné akcentovat, že usnesení o vzetí obviněného do vazby se svým významem a účinky blíží nebo prakticky rovná rozsudku (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. § 1 až § 156. 7. vydání. Praha: C. H. Beck. 2013. str. 1724, a také nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 11. 1999, sp. zn. [III. ÚS 188/99](#), a ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. [III. ÚS 148/97](#)). I proto se jeví žádoucí, aby takové usnesení přinášelo zejména pro obviněného i v tomto směru jistotu. K jednomu ze základních předpokladů materiálního právního státu totiž patří i princip právní jistoty a s ním spojená předvídatelnost právního řádu a seznatelnost rozhodnutí na jeho základě vydaných, takže musí být co do svých náležitostí formálně i materiálně ve shodě se zákonem (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. [IV. ÚS 157/03](#)). Pro osobu, která je vzata do vazby, se jeví výslovné konstatování okamžiku, od kdy se vazba počítá, zásadním, a to s ohledem na možnost kontroly dodržování lhůt pro zadržení a vzetí do vazby, nejvyšších přípustných lhůt trvání vazby, resp. možnosti dožadovat se propuštění z vazby po jejich uplynutí, což je důležitou součástí práva obviněného na obhajobu.

Uvádění okamžiku omezení osobní svobody alespoň v odůvodnění usnesení o vzetí obviněného do vazby je třeba hodnotit jako potřebné i z toho důvodu, že se v soudní praxi vyskytují i případy využívání formy zjednodušeného usnesení ve smyslu § 136 odst. 3 tr. ř. též pro usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř. Takové usnesení se vyhotovuje pouze za předpokladu, že státní zástupce a obviněný se vzdali práva podat proti němu stížnost, tedy po seznámení se s důvody rozhodnutí a ztotožnění se s nimi. Pokud je potřebné uvádět okamžik omezení osobní svobody alespoň v odůvodnění usnesení o vzetí obviněného do vazby, bude tak obviněný a jeho obhájce s touto skutečností seznámen alespoň v ústní formě.

Pokud by bylo stanovení okamžiku omezení svobody obviněného přímo součástí pravomocného

výroku o jeho vzetí do vazby, mohlo by to způsobit obtíže pro další rozhodování orgánů činných v trestním řízení, které by bylo jen těžko dohlédnout. Za takové situace by bylo stanovení počátku tohoto okamžiku nadále nepřekoumávatelnou skutečností, s právní mocí takového výroku by byla spojena i jeho nezměnitelnost a vázanost a orgány činné v trestním řízení by v jeho pozdějších stádiích byly takovým výrokem vázány. Spornou by se jevila i případná přípustnost řádného opravného prostředku proti takovému výroku, následně by bylo třeba řešit i otázky, jakým způsobem by měl stížnostní soud reagovat na vady výroku o přesném uvedení časového údaje o tom, od kdy se vazba obviněného počítá, popř. na absenci takového výroku, či na postupu v situaci, kdy stížnostní soud bude rozhodovat v režimu zákazu reformace in peius apod., aby se předešlo rozkolísanosti trestní praxe. Úprava by mohla případně vést i k absurdnímu řešení, kdy by na základě napadení části výroku o určení okamžiku omezení osobní svobody obviněného bylo třeba zrušit celý výrok, tedy i samotné vzetí do vazby, a nově o vazbě obviněného rozhodnout, což by patrně bylo pro praxi nepřijatelné.

Je jen samozřejmé, že všechny výše uvedené argumenty a z nich vyvozené závěry je nutné aplikovat i při rozhodování o vzetí do vazby mladistvého obviněného podle § 46 a násl. zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, neboť i v takovém případě se zásadně uplatní subsidiární ustanovení § 68 a násl. tr. ř.

Současně je třeba zmínit, že také pro způsob řešení, který by počítal s uvedením časového okamžiku omezení osobní svobody obviněného přímo ve výroku usnesení o jeho vzetí do vazby, by rovněž bylo možno nalézt relevantní důvody. Uvedení takového údaje již ve výroku usnesení by mohlo být přehlednější jak pro obviněného, tak i pro další subjekty a osoby, které z usnesení čerpají informace. Pokud by obviněný nevyužil možnosti podat řádný opravný prostředek proti takovému výroku, nemohl by se domáhat náhrady škody podle § 8 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů. Rovněž by tato okolnost mohla omezit a do určité míry vyřešit počet podnětů obviněných ke stížnosti pro porušení zákona týkajících se této otázky. Zároveň je však třeba připustit, že tyto důvody argumentují možnými dopady realizujícími se až na samém konci trestního řízení (mimořádné opravné prostředky) nebo až po skončení řízení samotného (možnost požadovat náhradu škody), a proto nejsou zcela případné a přiléhavé.

Lze tak ve stručnosti shrnout, že uvedení přesného údaje o tom, od kdy se vazba obviněného započítává (resp. počítá), přímo ve výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby, nemá oporu v trestním řádu ani jiném právním předpisu a nemá reálný přínos ani pro orgány činné v trestním řízení a ani pro obviněného. Pokud by takový údaj byl součástí výroku takového usnesení, mohl by naopak být možným zdrojem interpretačních problémů, neboť vyvolává nejasnosti ohledně své formy, možnosti opravných prostředků, závaznosti a nezměnitelnosti.

Z těchto podstatných důvodů trestní kolegium Nejvyššího soudu dospělo k závěru, že uvedení přesného údaje o tom, od kdy se vazba počítá, není obligatorní součástí výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby podle § 68 odst. 1 tr. ř., ale musí být obsaženo alespoň v odůvodnění usnesení. Není-li takový údaj ve výroku usnesení, je vyloučeno vyhotovit zjednodušené usnesení, které neobsahuje odůvodnění s odkazem na ustanovení § 136 odst. 3 tr. ř.